

„Ezt már ne te énekeld meg, Zsenya!”

Ez a felszólítás valamikor '85-'86-ban hangzott el, a „glasznosztj” kezdetén, címzettje pedig *Jevgenyij Jevtusenko*, a hruscsovi olvadás dalnoka és világlábjáró népszerűsítője, aki – bár a magyar '56-ról egy szava sem volt és minden bírálatahoz hozzátette: „*Tartsatok engem kommunisztának!*” – álbátorságával több ízben kiérdemelte a kopasz főtítkár rosszallását. Talán ennek köszönhetette, hogy a brezsnyevi fellendülés (ma pangásnak nevezik) idején is megőrizhette előkelő pozícióját, s még olyan igazán nagy költők, mint *Borisz Paszternak* vagy *Anna Ahmatova* életük végéig nem teheték ki lábukat a Szovjetunióból, ő tovább járta a világot az épphogy megtúrt „ellenzéki” költő hamis pózában tetszelegve, *Voznyeszenskij*vel együtt folyamatosan átejtve a hiszékeny Nyugatot, miközben otthon igazi nagyságok (*Arszenyij Tarkovszkij*, *Viktor Szoszнора*, *Gennadij Ajgi* és mások) senyvedtek a szörnyű szovjet társbérletekben, levegőhöz – azaz kiadáshoz – csak nagy ritkán és a hatalom hazug kényéből jutva. A '70-es évek elején fiatal leningrádi költő panaszkolta, hogy „Zsenya” szóba sem áll se vele, se más „kezdőkkel”, hogy a saját nagyságán, szereplésén kívül semmi sem érdekl. Ezen én – kezdő magyar költő – meglepődtem, mert a mi akkori „nagy öregjeink” (sőt, még az igazi nagyok is) akkoriban látták be, hogy legitimitásukat éppen az ifjú követők raja biztosítja, ezért nyakra-főre fedezték fel a tizen-huszoneves zseniket, egész antológiásorozat (Költők egymás közt, A magunk kenyerén stb.) épült erre a nem mindig őszinte ölelkezésre. De Zsenyának nem erre a hamisságra volt szüksége, ő tovább járta a maga útját – *Moszkvától Los Angelesig* és *Perejelkinótól Párizsig* –, és a szovjet viszonyokat többé-kevésbé már ismerő közép-kelet-európai értelmiséget hányinger fogta el a nyilatkozataitól – a verseit, mellesleg, sose becsülték túl sokra ezen a tájon.

Azán jöttek a sorozatos főtítkáremetések, melyek alatt Zsenya – becsületére legyen mondva – hallgatott

–, majd jött Gorbacsov, és a mi nagy oppozícionista barátunk cikksorozatot kezdett írni „*Oroszország tiszta nemzedéke*” címmel, értve ez alatt az orosz – tessék figyelni, már nem szovjet – ifjúságot, valamint annak tanítóját: önmagát. És a hiszékeny Nyugat ezt is beszopta, mint eddig mindent, hiszen ennek a fű alatti ellenállásnak olyan „*hiteles szaga*” volt. S ami az irodalmat illeti: J. J. maga mutatta be a Junosztjban és másutt az orosz irodalom idáig mellőzött vagy betiltott értékeit, köztük olyanokat – *Gumiljovot*, *Hodaszevicset*, másokat –, akik a kollaboráns Magyarország antológiáiban már tíz-húsz éve szerepeltek s mostanában kiadás előtt áll a kötetük is, ha a „piacgazdaság” bevezetése el nem lehetetleníti... S ki szólalt meg elsőnek a moszkvai puccs csúfos kudarca után? Netán a gorbacsovi érában is csak megtúrt, „avantgárdista” csuvas-orosz *Gennadij Ajgi*? Vagy a „*Moszkovszkoje vreme*” nevű ellenzéki írócsoport valamelyik, eddig kevés nyilvánosságot (a magyarban: glasznosztjot) kapott tagja? Ugyan, mit képzelnek, hölgyeim és uraim? Kockás sapkájában, izléstelen nyakkendőjében Jevgenyij Jevtusenko tűnt fel – többek között a magyar televízió képernyőjén, és ő mondta el azt a silány csasztuskát (*Rab Zszusa* fordításában – isten bocsássa meg neki!), melyet nemcsak egy magyar vagy orosz, de még egy némileg művelt „szovjet” költő is szégyellne.

Örülünk a fordulatnak, de féltjük is – többek között a magukat mindig feltaláló, otthon a Pártot, külföldön az Ellenzéket képviselő Zsenyáktól, akiket a zsenikkel amúgy nehéz összetéveszteni. Hadd csatlakozzam a néhány évvel (de szinte egy történelmi korszakkal) ezelőtti baráti-írótársi felszólításhoz: – „Ezt már ne te énekeld meg, Zsenya!”